

PARA | HABER

Hem iç piyasa hem de ihracat büyüyor

Sezon başlangıcı olarak kabul edilen eylül ayına yüksek büyüme rakamının verdiği moralle başlayan reel piyasalar, yeni bir kapanma olmazsa hızını artıracak. İkinci çeyrekteki yüzde 21.7 büyüme rakamıyla dünyadan ayrılan Türkiye, hem iç piyasa hem de ihracatta ivmesini artırdı...

RAHİME BAŞ UÇAR

rahime.bas@paradergi.com.tr

PANDEMİNİN neden olduğu sıkıntılara rağmen geçen yılı yüzde 1.8 büyüme ile kapatan Türkiye, 2021 yılının ilk çeyreğinde yüzde 7, ikinci çeyrekte de yüzde 21.7 büyüdü. Piyasaların 'sezon açılışı' olarak kabul ettiği eylül ayının başında açıklanan ikinci çeyrek büyüme rakamı, iş dünyasına gelecek adına moral verirken, yılsonu büyüme tahminlerini de yükseltti. Ekonominin hızlanan çarklarının yılın üçüncü çeyreğinde sürpriz bir büyüme oranı getirmesi beklenirken, yıllık toplam büyümenin yüzde 9-10 olacağı tahminleri yapılmaya başlandı.

EYLÜL İYİ BAŞLADI

İkinci çeyrekteki rekor büyüme rakamıyla dünyadan ayrılan, OECD ülkeleri arasında en çok büyüyen ikinci ülke olan Türkiye,

yılın kalanında da ivmesini kaybetmeyecek gibi görünüyor. Yaz tatilinin bitip okulların tam zamanlı olarak açılması çarklar hızlandı. Kırtasiyeden hazır yemek sektörüne, küçük ev aletlerinden ulaşıma birçok sektörde başlayan hareketlenmenin, yılın son çeyreğine de olumlu yansımalarının olması bekleniyor. Hem iç piyasa hem de ihracattaki hareketlenmenin meyvelerini almaya başlayan Türkiye ekonomisi, iki kanatlı olarak büyüyor. Zira Türkiye, 2021 yılı Ocak-Ağustos döneminde geçen yılın aynı dönemine göre ihracatını yüzde 37 artırarak 140.2 milyar dolara çıkarmayı başardı. Yılın ikinci çeyreğinde büyümeye 10.8 puanlık katkıda bulundu. Bu, 1998 yılından itibaren açıklanan büyüme rakamlarına en yüksek ihracat katkısı olma özelliğini taşıyor.

"HEDEFİ ERKEN YAKALADIK"

Ege İhracatçı Birlikleri Koordinatör Başkanı Jak Eskinazi, büyüme rakamlarının en büyük itici gücü ve destekçisinin ihracat olduğunu altını çiziyor. Mal ve hizmet ihracatının büyümeye katkısının 10.8 puan olduğunu, son 12 ayda ülke geneli ihracatta 200 milyar dolar sınırının aşıldığını hatırlatan Eskinazi şu tespiti yapıyor: "Türkiye ekonomisi; geçen yıl pandemi nedeniyle yaşanan küçülmenin getirdiği etki, kapanmanın sona ermesi, turizmin canlanması, kısaca normalleşmeyle birlikte gelen toparlanmayla ve en önemlisi ihracatın artmasıyla birlikte ikinci çeyrekte yüzde 21.7 büyüdü. Hizmetler sektörü yüzde 45.8, sanayi üretimi yüzde 41 arttı. İmalat PMI Endeksi Haziran'da yüzde 51.3 seviyesindeydi, Temmuz ayında yüksek seyir devam etti ve yüzde 54 seviyesine yükseldi. Pandeminin ağır dönemini geçtiğimiz için bu olumlu etki yılsonuna kadar artarak daha da devam

Jak Eskinazi

Abdullah KİĞİLİ / Kişili Yönetim Kurulu Başkanı

"Sektör altın çağını yaşayabilir"

Amerika ve Avrupa Birliği ülkeleri, Çin ve Uzak Doğu'dan ithalatlarını hemen hemen kesmiş durumda. Bu bölgeler coğrafi bakımdan kendilerine en yakın ülke olarak Türkiye'yi görüyor. Şu anda sektör olarak 24 saat çalışıyoruz. Dolayısıyla önümüz çok açık fakat en önemli sorun maliyet artışları. 1.5 yıllık pandemi döneminde imalat durunca talep de kesildi. Normalleşme süreciyle birlikte fabrikalar üretime başlayınca talep daha da çok hızlandı. Nitekim bunu rakamlardan da görüyoruz. Son 2 aydır mağaza satışlarında ciddi farklılıklar var. 2019'a göre neredeyse yüzde 70'lere varan ciro artışıyla karşı karşıyayız. Hammaddede bulmakta yaşadığımız sıkıntı şu anda dünya genelinde yaşanan bir

sorun. Bu sorunları kısa zamanda aşip ihracat odaklı çalışabilirsek, sektör olarak Türkiye ihracatından aldığımız yüzde 20'lik payı yüzde 50'lere taşıyabiliriz. Dolayısıyla altyapısını iyi kuran ve yeteri kadar öz sermayesi olan hazır giyim firmalarının önünün çok açık olduğunu düşünüyorum. Artık yurt dışında mağaza açmak kolaylaştı. Bu kapsamda kira, reklam, dekorasyon gibi konularda devletimiz bize her türlü yardımı yapıyor. Dolayısıyla hammadde sıkıntısını atlatabilsek sektörümüz 2-3 yıl içerisinde altın çağını yaşayabilir.

Recep Tayyip ERDOĞAN / T.C. Cumhurbaşkanı

Vakit; yatırım, üretim ve istihdam vakti!

İkinci çeyrek büyüme rakamı, Türk ekonomisinin dinamizmini, üretim gücünü ve dayanıklılığını bir kez daha ispat etmiştir. Türk ekonomisi ikinci çeyrekte reel olarak yüzde 21.7 büyüyerek, dünyada en hızlı büyüyen ikinci ekonomi oldu. Sadece baz etkisiyle açıklanamayacak bu büyüme verisi, Türkiye'nin bir üretim ekonomisi olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur. Sanayi üretimi ikinci çeyrekte yüzde 41 artarak, bu denli güçlü bir büyümenin gelişini önden haber vermişti. Sanayi üretimimizin aylık olarak son 14 ayda 13 defa artmış olmasına özellikle dikkatlerinizi çekiyorum. İhracatımız ise ikinci çeyrekte yüzde 70 artarak, 55 milyar dolarla tarihimizin en yüksek çeyreklik performansını elde etti. İstihdam, salgın öncesi dönemi de geçerek son 35 ayın en yüksek seviyesine ulaştı ve 29 milyonu aştı. Bu yılın ilk 7 ayında düzenlenen yatırım teşvik belgeleri, yüzde 30'a yakın artarak, 6 bin 800'ü geçti. Bu yatırımların tamamı gerçekleştirildiğinde ise 174 bin kişiye ilave iş imkanı sağlanmasını

öngörüyoruz. Ekonomimizdeki bu olumlu gidişat 2021 yılının tamamını güçlü bir büyüme oranıyla kapatacağımıza işaret ediyor. Bir dönem Türk ekonomisi hakkında karamsarlık pompalayan uluslararası kuruluşlar, büyüme beklentilerini yukarı yönlü revize etmeye başladı. Vakit yatırım, üretim, ihracat ve istihdam için daha iştahlı davranma vaktidir. Ülkemizi yatırımın, üretimin ve ihracatın merkezi haline getirmekte kararlıyız. Bunun için başkaları ne yaparsa yapсын, ne derse desin biz sadece işimize bakıyor ve hedeflerimize odaklanıyoruz.

edecektir. Biz de Ege İhracatçı Birlikleri olarak son 12 aylık periyottaki ihracatımızı 15 milyar dolara çıkararak 2021 yılsonu hedefimizi 5 ay önce yakaladık. 2021 yılsonu için 16 milyar dolara doğru ilerliyoruz. Hem büyümede hem yatırımlarda hem de istihdamda ülkemize hizmet etmeye, katkı vermeye devam edeceğiz."

OKUL ALIŞVERİŞİ 2-3 KAT ARTTI

Okula dönüşle birlikte iç piyasada hazır giyimden ayakkabıya, kırtasiyeden hazır yemek sektörüne reel ekonominin alt katmanlarına kadar can suyu ulaştı. Ödeme şirketi PayTR'in açıkladığı verilere göre, Ağustos ayında kitap ve kırtasiye alışverişlerinde bir önceki yıla oranla adet bazında yüzde 23 artış, tutar bazında ise yüzde 115 artış görüldü. Ortalama harcama tutarı ise 604 TL oldu. 2021 Ocak-Haziran aralığında ise geçtiğimiz yılın aynı dönemine oranla harcama tutarı bazında yüzde 40 artış gerçekleşti. PayTR Genel Müdürü Tarkan Tombul, "Geçtiğimiz yıl pandemi nedeniyle maalesef okullarda eğitim mümkün olmadı. Bu yıl aşılamanın hızlanması ve gerekli tedbirlerin alınmasıyla çocuklarımız yüz

Tarkan Tombul

yüze eğitime tekrar başladı. Dolayısıyla bu yıl okula dönüş döneminde yapılan harcamalar, geçtiğimiz yıla göre neredeyse üç kat arttı" diyor.

"ARTIŞ DEVAM EDER"

Pandemi döneminde çocukların evde kalmalarıyla puzzle, resim defteri, boya kalemi gibi ürün satışlarında yüksek cirolara ulaşan kırtasiye sektörü, okulların tam zamanlı olarak açılmasıyla birlikte son 15 gündür hareketli. Henüz 2019 yılındaki adetsel satışlarına ulaşamasa da geçen yıla göre satışlar 2-3 kat artmış durumda.

ATÖLYELER FULL ÇALIŞIYOR

Bayrampaşa Tekstil ve İş İnsanları Derneği Başkanı, İstanbul Ticaret Odası Meclis Üyesi Bekir Ateş, Ağustos'un ikinci yarısında okul alışverişi hareketinin Bayrampaşa piyasasında başladığını söylüyor. İstanbul'daki hazır giyim atölyelerinin yüzde 60'ını barındıran Bayrampaşa'da ihracat nedeniyle atölyelerin full çalıştığı da vurgulayan Ateş, "Fiyatlarda yüzde 100'e yakın artışlar var ama her öğrenci en az 3 takım kıyafet alıyor. Hareketlilik geç başladı ama sürüyor. Perakendede kısa bir süre sonra işler bitse bile, atölyeler 2020'nin ocak-şubat ayından itibaren yeni eğitim-öğretim yılının hazırlıklarına başlar" şeklinde konuşuyor.

Vecdi Şendil

Bekir Ateş

AYAKKABICILAR SATIŞLARDAN MEMNUN

Türkiye Ayakkabı Sanayicileri Derneği Başkan Yardımcısı ve

Erdal BAHCIVAN / İstanbul Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı

"Daha çok büyüme için finansmana ihtiyaç var"

Türk ekonomisinin ikinci çeyrek büyüme performansı, salgın koşullarında her türlü övgüye hak ediyor. Sanayinin büyümeye katkısı, gurur verici. İmalat sanayinin büyümede yarattığı yüksek ivme, bir anlamda sanayinin salgının başladığından bu yana rüştünü fazlasıyla ispatladığının da bir göstergesi. Bu nedenle Türkiye'nin sanayiye verilecek destek konusunda en ufak şüphesi olmaması lazım. Rakamlarla bu belgelendi. İkinci çeyrekte sanayi sektörünün yıllık bazda yüzde 40.5 büyümesinde bir baz etkisinden de söz etmemiz gerekse bile,

bu performansı, sanayimizin gerek iç piyasada ve gerekse ihracatta önüne gelen fırsatları en iyi şekilde değerlendirerek, yeni pazarlar bularak, pandemiden bu yana yazmakta olduğu başarı hikayesini sürdürdüğünü gösteriyor. Mevcut kapasite ile ancak buraya gelebiliyoruz. Sanayinin finansman ihtiyacı var. Bu nedenle sanayimizin pozitif bir ayrımcılıkla desteklenmesi gerekiyor.

PARA | HABER

Nurettin ÖZDEBİR / Ankara Sanayi Odası (ASO) Yönetim Kurulu Başkanı

"Sanayiye pozitif ayrımcılık yapılmalı"

Geçen yılın ikinci çeyreğinden itibaren sanayi sektörünün büyümeye katkısı net bir şekilde görülüyor. Ekonomide son dönemde sanayi ve ihracat odaklı bir büyüme performansı ortaya koyuyoruz. Sürecin devamı için uygun desteklerin sektörlere aktarılması gerekiyor. Özellikle de yüksek oranda dışa bağımlı olduğumuz ara ve sermaye mali üretimine ilişkin destek sisteminin büyümenin sürdürülebilirliği açısından mutlaka

etkinleştirilmesi gerekiyor. Sanayi sektörünün büyümeye net katkısı dikkate alındığında, firmaların devam eden finansman ihtiyacı ve işletme sermayesinin zor döndüğü bir dönemde, destek noktasında diğer sektörlerden pozitif bir ayrımcılığın mutlaka yapılması gerektiğini tekrar söylemek istiyorum.

Kubilay Kaban

Cabani Ayakkabı Yönetim Kurulu Üyesi Kubilay Kaban, okulların açılmasından önceki bir haftada sektörde satışların hareketlendiğini, siyah ve spor beyaz ayakkabıda 40 numaraya kadar olan size'larda artış olduğunu söylüyor. Ayakkabı sektöründe yasakların kalkması ve insanların sosyal hayata dönmesiyle Haziran ayından itibaren yüzde 100'e varan oranda satışların arttığını altını çizen Kaban, değerlendirmelerini şöyle sürdürüyor: "Haziran-temmuz-ağustos ayları, hem online hem de mağazalarda gayet hareketliydi. Pandemi yokmuş gibi insanlar alışveriş yaptılar. Şimdi de okul alışverişi canlılığı yaşıyoruz."

İHRACAT ARTIYOR

Berke İçten

Türkiye Ayakkabı Sanayicileri Derneği (TASD) Başkanı Berke İçten, pandemi sürecinin Türkiye'de ve dünyada ayakkabı sektörünü oldukça etkilediğini ancak çarkların yeniden dönmeye başladığını söylüyor. İçten, "Ancak çarkların yeniden döndüğü ve dünya genelinde hayatın yeniden normalleştiği bu dönemde, ekonomik kalkınmanın da devam edebilmesi için ticaretin tüm basamaklarının aynı oranda işlemesi önem arz ediyor. 2021 Ocak - Ağustos döneminde gerçekleştirdiğimiz 674 milyon dolarlık ayakkabı ihracatını bu yılın sonunda daha da yukarılara çekmeyi hedefliyoruz. Aynı zamanda 2023 yılı hedefimiz olan 2 milyar dolarlık ihracat hedefine ulaşmak için yüz yüze gerçekleşecek fuarları gerçekleştirebilmemiz önemli."

SON ÇEYREK BEKLENTİSİ İYİ

Murat Kolbaşı

Küçük ev aletleri sektörü için ikinci çeyrek iyi geçti. Özellikle Anneler Günü satışları sektöre can suyu oldu. Arzum Yönetim Kurulu Başkanı Murat Kolbaşı, "Türkiye'nin büyümesi bizi memnun ediyor. Sektörümüz ikinci çeyreği iyi geçirdi. Anneler Günü satışlarımızın olumlu etkisini gördük. Ancak üçüncü çeyrek sektörümüzdeki en zayıf dönemdir. Buna rağmen Ekim-Kasım-

Aralık aylarını kapsayan son çeyreğin daha iyi olmasını bekliyoruz. Okullarla ilgili asli ihtiyaçlar karşılandıktan sonra tost makinesi, saç kurutma makinesi gibi ikincil ihtiyaçlara sıra gelir" diye konuşuyor.

HAZIR YEMEKÇİLERİN YÜZÜ GÜLDÜ

Türkiye Yemek Sanayicileri Dernekleri Federasyonu (YESİDEF) Başkan Yardımcısı ve İstanbul Yemek Sanayicileri Derneği Başkanı Sedat Zincirkıran, okulların açılmasının sektörlerini olumlu etkilediğini belirtiyor. "Okullara hizmet veren çok sayıda üyemiz var. Bu durum, sektörde yüzde 15-20 civarında kapasite artışına neden olacak" diyen Zincirkıran, şöyle konuşuyor: "Pandemiden önce ülkedeki tarım ürünleri, et ve et ürünleri ile süt ve süt ürünlerinin yüzde 20'sini sektör olarak kullanıyorduk. Bu çok ciddi bir oran. Şimdi tekrar okulların açılmasıyla beraber, nakliyecisinden gıda üreticisine, tekstil sanayisinden ayakkabıcısına kadar her sektöre hareketlilik kazandıracak. Biz çok büyük bir kitleyi harekete geçiriyor, ekonomik olarak tetikliyoruz. Yemek servisi yapanlardan açılara, bulaşıkçıdan şoföre kadar 450 bin kişi yemek sektöründe istihdam ediliyor."

Sedat Zincirkıran

TARIM İYİ GİDİYOR

Yılın ikinci çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 8.7 büyüyen tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörü, böylece 12 çeyrek üst üste büyüme başarısı gösterdi. Bu sektörün hacmi, 18 milyar 83 milyon liradan 19 milyar 261 milyon liraya yükseldi. Pandemiye her şey rağmen üretimi durdurmayan tarım sektörünün önemi daha da arttı. Önümüzdeki dönemde tarımın daha da önem kazanması bekleniyor. İstanbul Ticaret Borsası (İSTİB) Başkanı Ali Kopuz, üretim çarklarının artık güçlü bir şekilde dönmeye başladığını kaydediyor. Kopuz, salgın boyunca tedarik zincirinin hiç kırılmadığını, bunun ekonomiye yansımaları da rekor ihracat, yüksek büyüme oranlarıyla gördüklerini söylüyor.

Ali Kopuz

Tamer KIRAN / İstanbul ve Marmara, Ege, Akdeniz ve Karadeniz Bölgeleri (İMEAK) Deniz Ticaret Odası (DTO) Yön. Kur. Bşk.

"Kapasite artırımı ihtiyacı doğdu"

Türkiye'de büyümenin ana dinamiğini imalat sanayi, yatırımlar ve ihracat oluşturuyor. Özellikle imalat sanayi ürünlerine salgın döneminde artan iç ve dış talep, geçen yılın üçüncü çeyreğinden bu yana imalat sanayiinde çok güçlü bir artışa yol açmış durumda. İkinci çeyrekte imalat sanayi büyüme oranı yüzde 43.4 olarak gerçekleşti. İmalat sanayiine yönelik talep artışı, kapasite artırımı ihtiyacını da doğurdu ve makine ve teçhizat yatırımlarının son üç çeyrekte hızlı artışına imkan tanıdı. İkinci çeyrekte makine ve teçhizat yatırımlarındaki artış

yüzde 35.2 olarak gerçekleşti. İhracat artışı da güçlenerek ikinci çeyrekte 59.9 oldu. Bu tablonun kara, deniz ve hava taşımacılığına da olumlu yansımaları oldu. Hizmet sektörleri de kendi içinde ayrımsızla birlikte yüzde 45.8 gibi güçlü bir büyüme gerçekleştirdi. Hizmetlerdeki toparlanmanın yılın ikinci yarısında devam etmesini bekliyoruz.

